

Pygamberimiziň keşbi, ahlagy we edebi: Alysdan gelenleri kabul edişi

Category: Kitapcy, Pedagogika we edep-terbiýe, Sözler

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Pygamberimiziň keşbi, ahlagy we edebi: Alysdan gelenleri kabul edişi PYGAMBERIMIZIŇ KEŞBI, AHLAGY WE EDEBI

► ALYSDAN GELENLERI KABUL EDIŞI

Mekge alnyp, Hewazinde-de ýeňiş gazanylandan soňra, Arap ýarymadasynyň hemme ýerinde yslama girmek meýli artdy. Sebäbi, araplar: «Ozal hem bular Kábäniň goňsusy, goraýjysy, serenjam berijileridir» diýip, kureýş tiresini sylardy. Ýöne kureýşler yslam goşunyndan ýeňilip, erkinliklerini ýitiripdiler. Mekge musulmanlar tarapyndan dolandyrylmaga başlanypdy. Taifiň eteginde hewazin we beýleki kowumpar ýeňilipdiler. Netijede Medinede yslam güýçlenipdi. Şol sebäpli-de arap taýpalary Kurany Kerimiň belleýşi ýaly, yslama girmek üçin topar gurap, ýer süýşen ýaly bolup gelýärdi. Alysdan gelen wekillerden ýaňa Medinede ýer tapylanokdy.

Hezreti pygamberimiz (s.a.w) olary ýörite myhmanhanalarda ýerleşdirýärdi. mümkinçiligi bolan baý musulmanlar gelenleriň käbirlerini toplumy bilen öz öýlerinde myhman alýardy. Toplum biçak uly bolsa, onda ony böleşip öýlere paýlaýardylar. Olary iýip-içirmek öý eýesiniň boýnunady. Öý eýesiniň myhmanlary üpjün edip bilmejek wagty olaryň çykdaýjysy döwlet hazynasynyň hasabyna alynýardy.

Hezreti pygamberimiz bu toplumlary köplenç mesjitde kabul ederdi, şol ýerden hem olary myhman alynjak ýere ýollardy.

Hezreti pygamberimiz bu delegasiýalara mugallym berkiderdi. Olar alysdan gelenlere yslamyň esaslaryny öwredýärdi. Olaryň arasyndan zehinliräk birini ymamlyga taýýarlaýardy. Tiz taýýarlanylýan ymam soň pygamberimiziň öňünden geçmelidi.

Synagdan geçenler: «Öwrenenleriňizi gidiň-de öz ýurduňyzdaky adamlara öwrediň» diýip ugradylýardy. Içinde yslamdan gowy baş çykýany hem-de Kurany ýatdan bilýäni bolsa, ony ymam bellärdiler, yslam gelmezden öň kim baştutan bolsa, yslam döwründe-de şol adam baştutan saýlanýardy.

Pygamberimiz alysdan gelen myhmanlary ýurtlaryna ugratjak bolanlarynda olara täze geým-gejimlerden serpaý ýapardy, sowgat bererdi, özi-de olar bilen duşuşjak bolanda iň bezemen eşiklerini geýerdi.

Şu işler bilen meşgul bolup ýörkä-de, Pygamberimiz olaryň käbir bolgusyz hereketlerine sabyrlylyk we geçirimlilik ederdi, olara hemişr ýeňillik dörederdi. Emma myhmanlaryň içinde yslama dil ýetirýäni bolaýsa, onuň derrew jogabyny bererdi. Gowy niýet bilen gürleşip düşünişmek üçin gelenleriň sözlerini sabyrlylyk bilen soňuna çenli diňlärdi we olar bilen söhbetdeş bolardy. Meselem, Amir ibn Tüfeýl bilen Erbed ibn Kaýs yslama dil ýetirjek bolanda Ol şobada jogabyny pert beripdi. Nejrandan gelen hristianlar bilenem pygamberimiz sabyrlylyk bilen jedelleşdi. Hatda olar bilen mubahale («kimiňki nädogry bolsa, oňa Allanyň näleti bolsun» diýmek) baglaşmak hem isledi. Ýöne hristian monahlary: «Birden Muhammediňki dogry bolaýsa, bize erbet bolar» diýip, munahale etmekden çekindiler.[1] Pygamberimiz Beni Temimden gelen toplумыň haýyşyny kanagatlandyryp, olaryň şahyr we wagyzçylary bilen yslamyň şahyr we wagyzçylarynyň arasynda ýaryş geçirmäge-de rugsat beripdi.[2]

[1] Ibn Sad «Tabakat», II 357; Halebi «Ynsanül Uýun» III, 212.

[2] Ibn Sad «Tabakat», II, 293; Halebi «Ynsanül uýun», III, 218; M.Asym Köksal, «Yslamyň taryhy», IX, 31. Pedagogika we edep-terbiýe